

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і методики виховання РДГУ
Регіональний комплексний Науково-методичний центр
інноваційних технологій освітнього процесу РДГУ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: досвід, реалії, перспективи

РІВНЕ - 2023

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і методики виховання РДГУ
Регіональний комплексний Науково-методичний центр
інноваційних технологій освітнього процесу РДГУ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Електронний збірник матеріалів

**Всеукраїнської науково-практичної
*Інтернет-конференції***

**«Підготовка майбутніх педагогів
до виховної діяльності
в освітньому просторі НУШ:
досвід, реалії, перспективи»**

12 травня 2023 року

Рівне – 2023

Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: досвід, реалії, перспективи: електронний збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Рівне: РДГУ. 2023. 287 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 25 травня 2023 р.)

Вашій увазі пропонуються матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: досвід, реалії, перспективи».

ЗМІСТ

Петренко О. Б. Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: актуалізація проблеми.....	8
Кравченко О. Виховна діяльність зі студентською молоддю.....	12
Білавич Г. В., Притуляк Т. В., Скоропад М. І. Підготовка майбутніх учителів до виховання дітей як гуманістів засобами літературної спадщини Василя Сухомлинського.....	18
Баліка Л. М. Особливості впровадження дисципліни «Діяльність вихователя групи подовженого дня в умовах НУШ» в освітній процес ЗВО.....	25
Ваколюк А. М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до наскрізної виховної діяльності...	29
Войтовська А. І. Професійна підготовка майбутніх педагогів до педагогічної діяльності.....	35
Карпич І. О. Діяльність працівників соціальної сфери з профілактики булінгу в закладах інтернатного типу.....	39
Левченко Н. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю.....	43
Маковійчук О. В. Підготовка майбутніх вчителів до екологічного виховання молодших школярів на уроках дизайну і технологій.....	47
Матрос О. О. Нормативно-правове забезпечення регламентації інтеграції дітей з інвалідністю в просторі НУШ.....	52
Моргай Л. А. Нова українська школа.....	58
Поліщук І. В. Підготовка учителя Нової української школи: актуалізація ідей Т. Д. Дем'янюк.....	64
Стельмашук Ж. Г. Формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до вирішення педагогічних ситуацій і задач в освітньому процесі НУШ.....	67
Цуркан Т. Г., Цуркан Н. Г. Розвиток пізнавальної	73

активності молодших школярів.....	
Гоголь Т. В., Давидюк І. В. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ.....	79
Голя Г. М. Особливості післявоєнної підготовки вчителів Волині (на прикладі Луцького педагогічного училища).....	84
Дубовик К. Ю. Шляхи розвитку пізнавальної активності молодших школярів у сучасній початковій школі.....	87
Коваленко Н. І. Можливості розвитку обдарованої молоді в позашкільній освіті Польщі.....	94
Коваль К. Ю. Соціально-педагогічні умови взаємодії НУШ із сім'єю у полікультурному вихованні.....	98
Кузьмич А. О. Європейські авторські школи кінця ХІХ – поч. ХХ ст.....	102
Левчук Н. О. Формування гуманних взаємин учнів початкових класів як педагогічна проблема.....	106
Петренко І. Ф. Підготовка майбутніх педагогів до формування освітнього простору класної кімнати Нової української школи.....	111
Попова К. В. Формування полікультурної компетентності педагогів як запорука їх успішного функціонування в реаліях освітнього простору НУШ.....	114
Шульгач М. І. Участь викладачів кафедр педагогіки Рівненського державного університету у міжнародному проєкті «Фінська підтримка реформи української школи».....	116
Яремович М. А. Громадянськість майбутніх учителів початкових класів НУШ через призму оновлення національної системи освіти в умовах глобальних геополітичних змін.....	122
Бабич А. Я. Принципи виховання емоційної культури молодших школярів.....	126

Вітковська К. О. Інноваційні підходи в професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.....	131
Войтович Т. В. Казка як засіб морально-естетичного виховання молодших школярів.....	137
Гаврилюк О. С. Педагогічні особливості формування моральних якостей дітей старшого дошкільного віку.....	141
Гомонець М. В. Особливості прояву конфліктної поведінки у дітей молодшого шкільного віку.....	146
Гордусенко М. В. Психолого-педагогічні особливості подолання стресових ситуацій дітьми молодшого шкільного віку.....	151
Демчук Д. О. Формування навичок здорового способу життя у молодших школярів.....	156
Колодич Т. В., Шалівська Ю. В. Організація виховної роботи з учнями початкової школи в умовах дистанційного навчання.....	163
Котух І. Я. Гурткова робота у розвитку творчих здібностей молодших школярів.....	167
Кравчук М. Ю. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи як педагогічна проблема.....	172
Маринич А. І. Роль національного виховання у формуванні особистості.....	176
Матвіюк А. С. Особливості індивідуальної роботи з молодшими школярами з девіантною поведінкою.....	178
Матюх О. А. Виховний потенціал музичного краєзнавства.....	182
Мельничук Л. Ю. Теоретичні засади забезпечення наступності дошкільної і початкової освіти.....	186
Ничипорчук Г. П. Дитяче об'єднання у виховній системі закладу загальної середньої освіти.....	194
Панчук Г. М. Феномен поняття «естетична культура» в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях.....	198
Панчук І. О. Основні напрями та форми волонтерської діяльності.....	204

Пишняк М. М. Зміст національно-патріотичного виховання дітей молодшого шкільного віку в умовах війни в Україні.....	212
Полюхович Г. С., Шалівська Ю. В. Самоосвіта як ефективний чинник професійного зростання майбутнього вчителя початкової школи.....	216
Правник Н. С. Проблема підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи у педагогічній науці.....	220
Прокопчук Н. Я. Принципи роботи з «важкими дітьми» за В. О. Сухомлинським.....	227
Рижук О. С. Інтерактивні методики формування крос-культурних цінностей у виховній роботі з дітьми молодшого шкільного віку.....	237
Рожко О. С. Роль та особливості волонтерської діяльності з дітьми молодшого шкільного віку.....	241
Смітюх Н. М. Сутність поняття «емпатія» у психолого-педагогічних джерелах.....	245
Спасіба А. С. До проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до соціалізації учнів.....	248
Тарасюк Н. А. Виховний аспект позашкільної освіти.	254
Фелістович Т. М. Форми і методи добровільної діяльності з молодшими школярами.....	258
Філатова М. С. Формування в учнів початкової школи знань про пожежну безпеку у виховній позакласній роботі як психолого-педагогічна проблема.....	264
Шеремет Н. М. Особливості вищої педагогічної освіти Італії у другій половині ХХ століття.....	270
Богурський О. М. Формування почуття обов'язку та відповідальності учнів у процесі навчальної діяльності.....	278
Ісько Т. І. Формування математичної компетентності учнів у процесі навчально-пізнавальної діяльності.....	281
Снігур М. О. Виховання цінностей здорового способу життя учнів підліткового віку.....	283

Педагогічні ідеї та практичний досвід Тамари Дмитрівни Дем'янюк щодо підготовки конкурентоспроможного вчителя нової формації є актуальними та затребуваними в умовах формування Нової української школи і є потужним джерелом ідей в контексті викликів сучасності.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи: МОН України. Київ, 2016. 40 с.
2. Дем'янюк Т. Д., Завалевський Ю. І., Мельничук Л. С. Використання інтерактивних технологій підготовки вчителя як конкурентоспроможного фахівця : наук. метод. посіб. Київ ; Рівне : РДГУ, 2008. 178 с.
3. Дем'янюк Т. Д., Савінова Н. С., Кособуцька Г. П. Інноваційні технології підготовки конкурентоспроможного вчителя : монографія. Рівне : РДГУ, 2009. 382 с.
4. Сухомлинська О. В. Радянська педагогіка як ідеологія. Спроба історичної реконструкції. *Шкільний світ*. 2015. № 4. С. 21–41.

Стельмашук Ж. Г.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИРІШЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ І ЗАДАЧ В
ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НУШ**

Під час здійснення професійної діяльності часто трапляються педагогічні ситуації та задачі, що потребують оптимальних рішень.

На підставі аналізу сутності педагогічних ситуацій та задач як складової педагогічної діяльності та існуючих підходів до тлумачення поняття «готовність майбутніх учителів» визначаємо готовність майбутніх учителів початкових класів до вирішення педагогічних ситуацій та задач як інтегровану якість особистості, сформовану внаслідок професійної підготовки, що відображає позитивну мотивацію до вирішення педагогічних ситуацій та задач, прагнення до фахової самореалізації, підґрунтям яких є запас професійних знань, умінь і навичок, практичного досвіду з питань вирішення педагогічних ситуацій та задач, а також наявність особистісних якостей, необхідних для їх розв'язання, уміння здійснювати самоаналіз результатів педагогічних дій, зіставляючи їх з поставленою педагогічною метою.

Отже, готовність майбутніх учителів початкових класів до вирішення педагогічних ситуацій та задач в освітньому процесі НУШ залежить від рівня розвитку його педагогічної майстерності та стає результатом їхньої професійної підготовки, тобто набуття ними спеціальних фахових знань та соціальних відносин під час освітнього процесу у ЗВО.

Основою педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи до розв'язання педагогічних задач є формування способів розумових і практичних педагогічних дій, які допоможуть йому опанувати алгоритм вирішення педагогічних ситуацій і задач. Результат залежить від здатності виділяти протиріччя, формулювати проблему, визначення стратегічних і тактичних задач), а

також уміння виявлення причин невдач (аналіз своїх помилок).

Все це потребує від учителя розвитку аналітичних, прогностичних, проєктувальних, рефлексивних, організаційних і комунікативних та інших педагогічних умінь, без опанування якими вчитель не зможе досягти вищого, творчого рівня розв'язання педагогічних задач.

На думку І. Беха, щоб процес розуміння вихованців вихователем у цілому був результативним, вихователь повинен володіти такими рисами: 1) здатністю сприймати й адекватно психологічно інтерпретувати поведінку дитини безпосередньо в момент спілкування, фіксувати зміни в почуттях і вчинках, визначати причини, які ці зміни викликають; 2) сформованістю широкого набору критеріїв оцінки, які б дозволяли йому порівнювати характер змін, які відбуваються у вербальній поведінці вихованців, і своєчасно робити з цього правильні висновки; 3) уміння постійно усвідомлювати і правильно реагувати на те, як сприймають і психологічно інтерпретують його образ і поведінку вихованці; 4) глибокими знаннями про типові помилки, такі як «стереотипізації», «нав'язування суб'єктивного бачення» тощо, які нерідко допускаються педагогами при оцінці зовнішнього і внутрішнього образу вихованців, а також при психологічному поясненні їх певної поведінки. Вихователь у зв'язку з цим повинен постійно проявляти здатність не впадати в догматизм і заклякність при оцінці образу і поведінки дітей, виявляти вміння відмежовуватись від упередженості в оцінці вихованця, нав'язаної іншими людьми, заради усвідомлення індивідуальної неповторної своєрідності цієї особистості [1, с. 32].

Актуальною є думка дослідниці Л. Мільто щодо напрямків професійно-педагогічної підготовки майбутніх

учителів початкових класів до вирішення педагогічних ситуацій та задач, яка повинна включати п'ять компонентів: знання і використання психологічних законів і закономірностей; практична реалізація основних принципів дидактики; мистецтво спілкування; установка вчителя на самовдосконалення та вміння використовувати специфіку конкретних форм навчання і виховання [3, с. 94].

Так, установка вчителя на самовдосконалення передбачає: розширення та поглиблення знань у сфері психології, педагогіки та інших наук про людину; розвиток творчих здібностей (професійне мислення, інтуїція, професійну пам'ять, ораторське мистецтво, розуміння іншої людини, здатність професійного сприйняття педагогічних ситуацій, навички володіння засобами професійної діяльності, мистецтво педагогічного спілкування та ін); удосконалення позитивних якості особистості (любов до своєї справи, емоційну стабільність, толерантність і конструктивне ставлення до критики, педагогічний оптимізм, установку на співтворчість з учнями, вимогливість і повагу до них, врахування їх індивідуальні можливості); безумовне дотримання вимог педагогічної етики [3, с. 96].

Ще один компонент, як зазначає Л. Мільто, орієнтований на практичну реалізацію принципів дидактики і виховання (принципи послідовності і доступності, переважання внутрішньої позитивної мотивації, сходження від абстрактного до конкретного, від простого до складного, самостійності, активності і свідомості навчання, принцип індивідуального підходу) [3, с. 97–98].

У свою чергу відповідно до четвертого компонента учитель повинен не просто володіти певними прийомами і методами навчання та виховання, але й уміти правильно і доцільно їх застосовувати.

Майстерність педагогічного спілкування як п'ятий компонент програми професійно-педагогічної підготовки вчителя до вирішення педагогічних ситуацій включає в себе такі складові: 1) уміння підтримувати діалогічний процес навчання; 2) знання внутрішньої структури й етапів розвитку учнівського колективу, його формальних і неформальних лідерів, уміння організувати спілкування, ставити єдині для усього класу цілі, формувати громадську думку; 3) урахування переважаючих у даному класі мотивів навчальної праці, уміння створювати умови для взаємодопомоги учням у спільній роботі; 4) мистецтво особистого впливу у формальному і неформальному спілкуванні, тобто уміння захопити власним інтересом, морально стимулювати успіхи, використовувати окремих учнів як власних помічників учителя, розвивати уміння говорити, гарний смак і манери, такт, уважне ставлення один до одного; 5) вироблення в учнів навичок спілкування [3, с. 98].

Сучасний вчитель початкової школи повинен виконувати в освітньому процесі ролі наставника, фасилітатора, консультанта, менеджера та реалізовувати особистісно орієнтовану модель освіти. Тому вирішення педагогічних ситуацій та задач, які виникають в освітньому процесі НУШ, педагог має здійснювати з урахуванням основних принципів педагогіки партнерства та дитиноцентризму.

Педагогічні ситуації, переважно, відображають ознаки цілісного освітнього процесу в закладі освіти. Труднощі їх вирішення часто обумовлені нездатністю педагога зрозуміти причини їх виникнення. Тому створення банку педагогічних ситуацій, їх застосування під час занять в ЗВО дає змогу вчителю початкових класів значно покращити рівень педагогічної майстерності.

Аналізуючи педагогічну ситуацію, варто взяти до уваги такі ознаки узагальнені нами на основі пропозицій О. Печко [2]: причина та часовий характер виникнення ситуації; організаційні форми освітнього, у ході яких виникають професійні ситуації; рівень застосування ситуацій в освітньому процесі; характер змісту і структура ситуації; частота виникнення професійних ситуацій у ході професійно-педагогічної діяльності; складність розв'язання виниклої ситуації; тривалість дій, які відбуваються протягом ситуації; характер виникнення ситуацій.

Отже, здійснений аналіз наукових джерел дав змогу виділити напрями професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, що сприятиме формуванню означеної готовності: ознайомлення здобувачів освіти з сутністю, видами педагогічних ситуацій та задач, можливими алгоритмами аналізу та розв'язання; формування вміння виділяти ситуації з педагогічного процесу; виявлення педагогічних помилок при аналізі «розгортання» педагогічних ситуацій, формулюванні задачі та її вирішенні; аналіз та програвання педагогічних ситуацій за допомогою імітаційного, ситуативного та ігрового моделювання.

Отже, врахування означених положень, використання педагогічних ситуацій та задач в освітньому процесі ЗВО, вміння їх вирішувати дає змогу підготувати здобувача освіти до виконання своїх професійних обов'язків, виконання трудових функцій, передбачених професійним стандартом.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.

2. Печко О. М. Формування професійного мислення майбутніх учителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій.: дис. канд. ... пед. наук :13.00.04./ Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2015. 238 с.

3. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : навч. посіб. /Л. О. Мільто. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 156 с.

Цуркан Т. Г.,

кандидат педагогічних наук, доцент
асистент кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Цуркан Н. Г.,

вчитель вищої категорії, старший вчитель
Тисовецький ЗЗСО I-II ступенів імені Анни Душак
Великокучурівської сільської ради Чернівецької області

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Державний стандарт початкової загальної освіти [1], Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. [2] актуалізують проблему розвитку пізнавальної активності учнів.

Серед важливих завдань, що стоять перед системою освіти, особливої актуальності набуває проблема розумового виховання молодших школярів. Одним із центральних питань розумового виховання є розвиток пізнавальної активності дітей. Проблема пізнавальної